

Ocena efektów kształcenia na kierunku PSYCHOLOGIA w roku akademickim 2012/13

Podstawa prawna: rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia §11 ust. 2.

I. Informacje wstępne

1. Kierunek, poziom, formy studiów

PSYCHOLOGIA, studia jednolite magisterskie, stacjonarne i niestacjonarne

2. Zespół przygotowujący ocenę

Kierunkowy Zespół Zapewniania Jakości Kształcenia w składzie:

- dr hab. prof. UŚ Małgorzata Górnik-Durose (przewodnicząca)
- dr Joanna Mateusiak (vice-przewodnicząca)
- dr Agata Chudzicka-Czupała (Zakład Psychologii Ogólnej)
- dr Anita Gałuszka (Zakład Psychologii Zdrowia i Jakości Życia)
- dr Magdalena Rode (Zakład Psychologii Klinicznej i Sądowej)
- dr Agnieszka Roszkowska (Zakład Psychologii Klinicznej i Sądowej)
- dr Elżbieta Turska (Katedra Psychologii Pracy i Organizacji)
- dr Yvona Woźniakova (Zakład Psychologii Rozwoju i Badań nad Rodziną)
- mgr Michał Brol (Katedra Psychologii Pracy i Organizacji)
- mgr Aneta Kałmuk (Zakład Psychologii Ogólnej)
- mgr Dagna Kocur (Katedra Psychologii Społecznej i Środowiskowej)
- mgr Elżbieta Sanecka (przedstawicielka doktorantów)
- Aleksander Tukaj (przedstawiciel studentów)

3. Zespół opiniujący¹ ocenę

Minimum kadrowe na kierunku psychologia:

- prof. zw. dr hab. Barbara Kozusznik
- prof. zw. dr hab. Eugenia Mandal
- dr hab. Irena Pilch
- dr hab. Hanna Przybyła-Basista
- dr hab. Danuta Rode
- dr hab. Zbigniew Spendel

¹ Można opinię minimum kadrowego uzyskać bezpośrednio na zebraniu z jego uczestnikami.

II. Ocena efektów kształcenia

1. Analiza form weryfikacji efektów kształcenia i kryteriów oceny

a. Wyniki analizy.

Dostosowując program studiów psychologicznych do wymogów i założeń Krajowych Ram Kwalifikacyjnych w roku akademickim 2012/2013 określono modułowe efekty kształcenia oraz metody ich weryfikacji, jak również kryteria ocen. Standardy KRK w roku akademickim 2012/2013 obowiązywały w odniesieniu do I roku studiów; z roku na rok będą wdrażane na dalszych latach studiów.

System weryfikacji efektów kształcenia na kierunku psychologia obejmuje:

- Systematyczną ocenę sylabusów pod kątem efektywności proponowanych sposobów weryfikacji efektów kształcenia dla poszczególnych modułów;
- Coroczną analizę wybranych losowo prac dyplomowych z danego roku akademickiego pod kątem spełniania zakładanych efektów kształcenia (zgodnie z rekomendacją WZZJK);
- Coroczną ocenę praktyk pod kątem spełniania standardów merytorycznych i formalnych przyjętych dla kierunku, zgodności z profilem zawodowym/ścieżką specjalizacyjną oraz spełniania zakładanych efektów kształcenia, dokonywaną przez pracowników naukowo-dydaktycznych;
- Badanie satysfakcji studentów z praktyk studenckich;
- Badanie satysfakcji absolwentów ze studiów na Wydziale Pedagogiki i Psychologii – część dotycząca oceny wiedzy, kompetencji i umiejętności uzyskanych w trakcie studiów (zgodnie z rekomendacją WZZJK)

Mając na celu optymalizację programu kształcenia psychologicznego oraz doskonalenie jego efektów, na wniosek przewodniczącej KZZJK Dziekan Wydziału Pedagogiki i Psychologii powołał Kierunkowy Zespół Pomocniczy ds. Programów Kształcenia, który miał za zadanie: (a) merytoryczną analizę sylabusów, szczególnie pod kątem zgodności z przyjętymi w środowisku psychologicznym standardami akademickiego kształcenia w zakresie psychologii oraz rozłączności treści kształcenia w ramach różnych modułów i przedmiotów; (b) analizę narzędzi weryfikacji efektów kształcenia (w odniesieniu do I roku); (c) sformułowanie wniosków dotyczących ewentualnych zmian doskonalących program kształcenia.

Zespół ocenił 98% sylabusów, obejmujących cały tok studiów, łącznie z fakultetami i seminariami magisterskimi. Szczegółowy raport zawiera załącznik nr 1a i 1b. Zespół Pomocniczy uznał, że w zdecydowanej większości sylabusy odnoszące się do modułów, w ramach których realizowane są efekty kształcenia, zgodne z przyjętym w Instytucie Psychologii systemem KRK, spełniają następujące kryteria:

- Zawarte w sylabusach treści kształcenia odpowiadają akademickim standardom kształcenia psychologicznego;
- Sylabusy są w zdecydowanej większości zgodne z opisami modułów, zwłaszcza w odniesieniu do zakładanych efektów kształcenia;

- Informacje dotyczące weryfikacji efektów kształcenia są kompletne i czytelne;
- Efekty kształcenia są z reguły możliwe do osiągnięcia w ramach wskazanych treści i form kształcenia;
- Istnieje możliwość skutecznej weryfikacji efektów kształcenia przez zastosowanie wskazanych narzędzi;
- Treści kształcenia z różnych modułów realizowanych w ramach programu kształcenia zachodzą na siebie w niewielkim stopniu; część przypadków, w których następowało nakładanie się treści została wyjaśniona i uzasadniona względami merytorycznymi; w nielicznych przypadkach rekomenduje się modyfikację treści kształcenia lub rezygnację z zajęć (np. fakultatywnych), które powielają treści z zakresu modułów obowiązkowych.

Sylabusy dla lat studiów III-V, czyli tych, których nie dotyczy system KRK, oceniano jedynie pod kątem związków pomiędzy treściami kształcenia z różnych modułów/przedmiotów. Stwierdzono niewielkie nakładanie się treści, szczególnie w odniesieniu do modułów z zakresu psychiatrii, psychopatologii i psychologii klinicznej oraz niektórych modułów ze ścieżek specjalizacyjnych.

Dokonano oceny prac dyplomowych pod kątem realizacji efektów kształcenia. Ocenie poddano 10 prac magisterskich wylosowanych spośród wszystkich prac powstałych na kierunku psychologia w roku akademickim 2012/2013. Ewaluację przeprowadziła osoba będąca samodzielnym pracownikiem naukowo-dydaktycznym z tytułem profesora. Szczegółowe zestawienie i podsumowanie zawiera załącznik nr 2.

Ogólna ocena spełniania standardów formalnych i merytorycznych odnośnie do samych prac dyplomowych, osiągania efektów kształcenia, adekwatności ocen oraz standardów recenzenckich była pozytywna, przeważały oceny 4 i 5 na skali 5-punktowej. W przypadku trzech prac pojawiły się jednak pewne wątpliwości. W jednym przypadku stwierdzono nieprawidłowości przy sporządzaniu recenzji. W dwóch pozostałych przypadkach stosunkowo nisko (choć nie negatywnie) oceniono spełnienie standardów merytorycznych lub formalnych oraz adekwatność oceny, wystawionej przez promotora lub recenzenta.

System oceny i weryfikacji efektów kształcenia w odniesieniu do praktyk jest aktualnie wdrażany. Powołany przez Dziekana Wydziału Pedagogiki i Psychologii Kierunkowy Zespół Pomocniczy ds. Praktyk Studenckich sporządził jednolity zestaw efektów kształcenia dla praktyk psychologicznych, opracował *Regulamin studenckich praktyk zawodowych na kierunku psychologia*, sylabus praktyk oraz przygotował ankietę do badania satysfakcji studentów z praktyk studenckich.

Rozpoczęto zbieranie danych na temat satysfakcji absolwentów ze studiów na Wydziale Pedagogiki i Psychologii. Zebrane dane zostaną poddane analizie do końca semestru zimowego 2013/2014.

- b. Zauważone trudności, nieprawidłowości, dobre praktyki.

System weryfikacji efektów kształcenia jest dopiero w pierwszej fazie wdrażania. Jego funkcjonowanie będzie można w pełni ocenić dopiero w roku akademickim 2013/2014. W chwili obecnej w pełni monitoruje się jedynie treści zawarte w programie kształcenia

oraz sposoby weryfikacji efektów. Temu służyła analiza sylabusów przeprowadzona przez Kierunkowy Zespół Pomocniczy ds. Programu Kształcenia. Działania tego Zespołu ujawniły istnienie pewnych trudności w sprawnym kompletowaniu dokumentacji dotyczącej programu studiów oraz drobne nieprawidłowości w zakresie koordynacji treści kształcenia z poszczególnych modułów. Zespół sformułował szereg postulatów, które przedstawione będą w końcowej części dokumentu.

c. Wnioski i propozycje zmian.

Niezbędne jest przeprowadzanie systematycznej kontroli związków między treściami kształcenia z różnych modułów, realizowanych w ramach programu kształcenia, po to, aby zagwarantować realizację efektów kształcenia, a jednocześnie zoptymalizować proces ich osiągania. Zespół rekomenduje eliminowanie wskazanych nieprawidłowości na etapie opracowywania sylabusów w procesie stopniowego wdrażania systemu KRK na kolejnych latach studiów. Rekomenduje się również wprowadzenie kalendarza prac nad przydziałami zajęć dydaktycznych i przygotowaniem sylabusów do poszczególnych modułów, który obowiązywałby bezwzględnie wszystkich pracowników Instytutu Psychologii.

2. Analiza narzędzi weryfikacji efektów kształcenia

a. Wyniki analizy.

W wyniku analizy narzędzi weryfikacji efektów kształcenia, dokonanej przez Kierunkowy Zespół ds. Programu Kształcenia stwierdza się, że:

- Najczęściej występujące narzędzia to: pisemne testy wiedzy/ egzaminy/ kolokwia, prezentacje ustne i raporty, efekty pracy zespołowej;
- Najczęściej pojedyncze narzędzia weryfikują kilka efektów kształcenia;
- W ocenianych sylabusach zakładane narzędzia zapewniały możliwość weryfikacji założonych efektów kształcenia częściowo i dopiero wszystkie narzędzia weryfikacji zastosowane kolejno pozwalały z dużym prawdopodobieństwem stwierdzić możliwość skutecznej weryfikacji efektów kształcenia;
- Zastrzeżenia budzi tzw. „aktywność” jako narzędzie weryfikacji efektów kształcenia;
- W nielicznych ocenianych sylabusach pojawiają się nieprecyzyjne sformułowania dotyczące narzędzi weryfikacji.

b. Zauważone trudności, nieprawidłowości, dobre praktyki.

W sytuacji, gdy zajęcia prowadzone są przez kilka osób, niedobłą praktyką jest zróżnicowanie narzędzi weryfikacji efektów kształcenia w ramach tego samego modułu, a taka sytuacja ma miejsce w kilku przypadkach.

c. Wnioski i propozycje zmian.

Propozycje zmian przedstawione zostaną w końcowej części dokumentu.

3. Analiza wyników sesji egzaminacyjnych

a. Wyniki analizy.

Tabela 1: Liczba studentów i absolwentów kierunku psychologia, którzy zaliczyli sem.letni 2012/13

Tryb studiów	Liczba studentów + potencjalnych absolwentów	Liczba studentów wpisanych na sem.letni	Zaliczyło sem.	Przedłużenia sesji	Liczba potencjalnych absolwentów	absolwenci	Przedłużenia składania pracy
Studia stacjonarne	504	403	367	36	101	82	19
Studia niestacjonarne	390	295	211	48	95	46	26+12*

*studenci powtarzający seminarium magisterskie

b. Wnioski.

Analiza wyników sesji egzaminacyjnej pokazuje wyraźne różnice pomiędzy rezultatami uzyskanymi przez studentów stacjonarnych i niestacjonarnych. W przypadku studentów stacjonarnych tylko 10% studentów nie zaliczyło sesji, w przypadku studentów niestacjonarnych – 22,7%. Studia w terminie ukończyło 81,2 % studentów stacjonarnych i niespełna połowa (48,4%) studentów niestacjonarnych.

III. Podsumowanie

1. Ocena podsumowująca

System Zapewniania Jakości Kształcenia jest w fazie wdrażania na Wydziale Pedagogiki i Psychologii i – co za tym idzie – w Instytucie Psychologii. Jednakże dbałość o jakość kształcenia psychologicznego, ujętego w ramy KRK i podporządkowanego regulacjom ogólnouczelnianym oraz ogólnowydziałowym, jest bezpośrednią kontynuacją dążenia do utrzymywania wysokich standardów nauczania, obowiązujących w Instytucie Psychologii od wielu lat. W obecnej chwili standardy te zostały sformalizowane; wymagane jest skrupulatne raportowanie i dokumentowanie wszelkich działań w tym zakresie.

W pierwszym etapie wprowadzania sformalizowanego Systemy Zapewniania Jakości Kształcenia opracowano i rozpoczęto wdrażanie procedur oraz narzędzi (np. w postaci różnych formularzy) opisu i weryfikacji efektów kształcenia w różnych jego formach i aspektach. Efektywność tych procedur będzie można ocenić dopiero w podsumowaniu roku akademickiego 2013/2014 po pierwszym pełnym cyklu ich funkcjonowania. W chwili obecnej możliwe jest głównie odniesienie się do wartości programu kształcenia, który z jednej strony spełnia standardy KRK, a z drugiej realizuje dobre tradycje kształcenia psychologicznego w Polsce, zawarte w uznanych standardach środowiskowych (por. „benchmark” opracowany dla kształcenia psychologicznego przez ekspertów powołanych przez Komitet Psychologii PAN) oraz gwarantuje osiągnięcie ustalonych dla kierunku efektów kształcenia.

2. Propozycje zmian doskonalących (z uwzględnieniem wniosków z innych prac KZZJK)

Na podstawie wniosków, sformułowanych przez kierunkowe zespoły pomocnicze, oraz doświadczeń KZZJK w zakresie wdrażania systemu zapewniania jakości kształcenia proponuje się następujące zmiany doskonalące:

- Prowadzenie systemowej analizy opisów modułów i sylabusów (przez corocznie powoływany Kierunkowy Zespół Pomocniczy ds. Programu Kształcenia) pod kątem ewentualnych związków między treściami kształcenia z różnych modułów realizowanych w ramach programu kształcenia (aby uniknąć nakładania i powtarzania się treści kształcenia);
- Rozważenie wprowadzenia do programu studiów treści z zakresu neuronauk, zgodnie z wyraźnymi tendencjami rozwojowymi światowej psychologii (zgodnie z rekomendacją Kierunkowego Zespołu Pomocniczego ds. Wzorców Międzynarodowych – por. załącznik 2a i 2b);
- Bieżące aktualizowanie sylabusów w zakresie uwzględniania postępów w danej dziedzinie i uaktualnienia piśmiennictwa (część sylabusów zawiera odniesienia do literatury w większości z wieku XX, a także odniesienia do nieaktualnych już systemów klasyfikacji chorób psychicznych);
- Opracowanie obowiązującego wszystkich pracowników Instytutu Psychologii szczegółowego kalendarza prac nad przydziałami zajęć dydaktycznych, przygotowaniem i zbieraniem sylabusów oraz ich oceną w celu dotrzymania terminów upublicznienia sylabusów na stronie WWW, wynikających z regulaminu SZJK;
- Wprowadzenie jednoznacznych zasad co do konstruowania i wprowadzania do dydaktyki sylabusów odnoszących się do poszczególnych modułów; takich jak:
 - a) Niezależnie od tego ile osób realizuje zajęcia w ramach danego modułu **obowiązuje jeden sylabus**;
 - b) **Wspólny sylabus jest opracowywany** („negocjowany”) przez wszystkich członków zespołu **pod kierunkiem koordynatora modułu**, który odpowiada za treść i formę sylabusu oraz jego realizację;
 - c) **Koordynator odpowiada za terminowe przekazanie sylabusu osobie odpowiedzialnej za organizację dydaktyki** w poszczególnych zakładach i katedrach (pożądane byłoby, aby osoba ta była równocześnie członkiem KZZJK);
 - d) **Terminowość składania sylabusów oraz ich zawartość merytoryczną kontroluje kierownik katedry lub zakładu**, w którego gestii są działania dyscyplinujące koordynatorów modułów i poszczególnych pracowników opracowujących sylabusy;
- Przyjęcie jednolitego, w ramach całego Instytutu, sposobu nazywania dokumentów elektronicznych, zarówno sylabusów jak i opisów modułów, w celu uniknięcia chaosu organizacyjnego i przeładowanie informacyjnego. Zespół Pomocniczy ds. Programu Kształcenia proponuje następujący zapis nazwy plików:

skrót nazwy modułu_rok akademicki_sylabus/opis modułu_pełna nazwa modułu_ewentualnie nazwisko koordynatora/prowadzącego.

- W odniesieniu do zajęć wybieralnych (fakultetów) przeprowadzenie analizy sylabusów w okresie poprzedzającym zapisy studentów (kwiecień, maj), po to, aby wyeliminować nakładanie się treści zarówno między zajęciami wybieralnymi, jak i między zajęciami fakultatywnymi a treściami zawartymi w modułach obowiązujących wszystkich studentów (wśród zgromadzonych sylabusów na rok 2013/2014 pojawiły się np. dwa fakultety poświęcone tej samej tematyce (F7 i F9B), jak również fakultet (F9A) silnie korelujący z przedmiotami ogólnymi);
- Uzgodnienie zakresów treściowych modułów składających się na poszczególne profile zawodowe/ścieżki specjalizacyjne przez zespoły realizujące te zajęcia (nie dopuszczalne jest, aby w ramach poszczególnych ścieżek powielano treści kształcenia);
- Uzgodnienie zakresów treściowych modułów realizowanych w ramach różnych profili/ścieżek specjalizacyjnych (osoby odpowiedzialne to koordynatorzy dydaktyki w poszczególnych zespołach);
- Kontrola przez KZZJK treści i form kształcenia oraz ich adekwatności z punktu widzenia osiągania kierunkowych efektów kształcenia w ramach modułów realizowanych przez osoby spoza Instytutu Psychologii (np. socjologia, zaawansowana analiza danych);
- Dokonanie zmian w niektórych modułach, ze względu na luki i nieprecyzyjne określenie metod weryfikacji efektów kształcenia; również weryfikacja treści i efektów kształcenia w ramach modułu „Wstęp do pracy naukowej” (zajęcia z tego zakresu uzyskiwały niepokojąco niskie oceny w ankiecie ewaluacyjnej);
- Przeszkolenie pracowników w zakresie dokumentowania i archiwizowania ocen częściowych w procesie weryfikacji efektów kształcenia. Przyczyni się to do usprawnienia procesu dokumentowania toku studiów (ważne w przypadku ewentualnych odwołań ze strony studentów);
- Stworzenie spójnego i efektywnego systemu monitorowania karier zawodowych absolwentów psychologii oraz trafna diagnoza potrzeb rynku pracy na potrzeby doskonalenia programu kształcenia na kierunku psychologia (powołanie nowego dobrze zmotywowanego i kompetentnego zespołu pomocniczego do realizacji tego zadania). Włączenie interesariuszy zewnętrznych (pracodawców) do analizy zakładanych efektów kształcenia i programu kształcenia;
- Powoływanie przez Dziekana Wydziału Pedagogiki i Psychologii opiekunów poszczególnych roczników, sprawujących swoje funkcje do III roku włącznie;
- Wyznaczenie przez KZZJK osoby, która – mając dostęp do poufnych danych nt. ocen zajęć dydaktycznych dokonywanych przez studentów – opracowywałaby zbiorczy raport i umieszczała go na stronie internetowej Instytutu Psychologii w porozumieniu z przewodniczącym KZZJK.

Raport został przyjęty jednogłośnie przez Radę Instytutu Psychologii, w tym osoby stanowiące minimum kadrowe dla kierunku na posiedzeniu w dniu 5 listopada 2013 r.

Katowice, 5 listopada 2013

Dr hab. Małgorzata Górnik-Durose

Przewodnicząca
Kierunkowego Zespołu
Zapewniania Jakości Kształcenia
na kierunku Psychologia